

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a treia

Cauza IONESCU ȘI MIHAILĂ împotriva ROMÂNIEI

(cererea nr. 36782/97)

Hotărâre

Strasbourg

14 decembrie 2006

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile definite la articolul 44 § 2 al Convenției. Poate suferi modificări de formă.

În cauza Ionescu și Mihailă împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secția a treia), reunită în camera formată din:

Domnii B. M. ZUPANCIC, președinte,

J. HEDIGAN,

C. BIRSAN,

V. ZAGREBELSKY,

Doamna A. GYULUMYAN,

Domnul DAVID THOR BJORGVINSSON,

Doamna I. ZIEMELE, judecători

și Domnul V. BERGER, grefierul secției,

După ce a deliberat în camera de consiliu din 23 noiembrie 2006,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 36782/97) îndreptată împotriva României prin care doi cetățeni ai acestui stat, Doamnele Nadejda Ionescu și Olga Mihăilă (“reclamantele”), au sesizat Comisia Europeană a Drepturilor Omului (“Comisia”) la data de 6 martie 1997 în temeiul fostului articol 25 al Convenției de Protecție a Drepturilor Omului și Libertăților fundamentale (“Convenția”).

2. Reclamantele, cărora li s-a permis să beneficieze de asistență juridică, au fost reprezentate de Cornel Dinu, avocat în București. Guvernul român (“Guvernul”) a fost reprezentat de împuternicitul său, Doamna B. Ramașcanu de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. Reclamantele au invocat în special că refuzul exprimat la data de 18 septembrie 1996 de Curtea de apel București de a recunoște tribunalelor competența de a soluționa o acțiune în revendicare era contrară articolului 6 al Convenției. De asemenea, ele s-au plâns că aceeași hotărâre ar fi avut drept efect atingerea dreptului lor la respectarea bunurilor lor așa cum este recunoscut de articolul 1 al Protocolului nr.1.

4. La data de 5 octombrie 1999, Curtea a decis să comunice cererea Guvernului. Pe 2 octombrie 2000, prevalându-se de articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis că vor fi examinate în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei. Pe 11 mai 2004 ea a decis să amâne examinarea cauzei până când Marea Cameră va hotărâ asupra cauzelor similare.

DE FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI

5. Reclamantele s-au născut în 1913 și respectiv în 1933 și locuiesc în București. Reclamantele sunt mamă și fiică.

6. În 1950, în temeiul decretului de naționalizare nr. 92/1950, primul etaj al imobilului situat la nr. 21 pe strada Alexandru Constantinescu (fosta stradă Câmpina), în București, a devenit proprietatea statului. Acest bun imobiliar, format din două apartamente și din terenul aferent, aparținea lui I.A., soțul primei reclamante și tatăl celei de-a doua.

1. Prima acțiune în revendicare

7. Pe 10 iunie 1994 reclamantele au înaintat împotriva primăriei București o acțiune în revendicare a imobilului în cauză. În fața judecătoriei București ele au susținut că în temeiul decretului nr. 92/1950 bunurile funcționarilor nu puteau fi naționalizate și că I.A. era funcționar în momentul naționalizării bunului.

8. Printr-o sentință din 17 mai 1995 judecătoria a dat curs cererii lor și a ordonat autorităților să le restituie bunul.

9. Pe 12 februarie 1996, în urma apelului primăriei, tribunalul București a confirmat sentința.

10. Recursul primăriei împotriva hotărârii din 12 februarie 1996 a fost admis printr-o hotărâre din 18 septembrie 1996 a curții de apel București, care a respins acțiunea și a anulat deciziile anterioare. Curtea a motivat hotărârea prin imposibilitatea de a revendica imobilul înainte de a fi depus o cerere administrativă întemeiată pe legea nr. 112/1995. Ea a adăugat că tribunalele nu erau competente să decidă asupra acțiunii în revendicare formulată de reclamante.

11. Din dosar reiese că cele două apartamente au fost vândute de către stat, la o dată neprecizată, unor terți care locuiau în ele în calitate de chiriași.

2. A doua acțiune în revendicare

12. Conform informațiilor oferite de Guvern reclamantele au formulat în luna august a anului 2002 o a doua acțiune în revendicare a bunului în litigiu, cerând de asemenea anularea contractelor de vânzare privind același bun. Așa cum reiese din aceleași informații, acțiunea formulată de reclamante a fost respinsă definitiv de curtea de apel București printr-o hotărâre din 3 februarie 2006.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE PERTINENTE

13. Dispozițiile legale și jurisprudența interne pertinente sunt descrise în hotărârea *Brumărescu contra României* ([GC], nr. 28342/95, CEDO 1999-VII, pag. 250-256, §§ 31-44).

DE DREPT

I. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

14. Reclamantele invocă o încălcare a dreptului lor de acces la tribunal, din cauza respingerii, pe 18 septembrie 1996, a acțiunii lor în revendicare. Ele invocă articolul 6 § 1 al Convenției, care prevede următoarele în partea sa pertinentă:

“Orice persoană are dreptul la audierea echitabilă a cauzei sale (...) de către un tribunal (...), care va decide (...) asupra contestațiilor privind drepturile și obligațiile cu caracter civil (...)”.

A. Asupra admisibilității

15. Curtea constată că această plângere nu este clar nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Ea relevă de altfel că aceasta nu se lovește de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Trebuie așadar declarată admisibilă.

B. Asupra fondului

16. În observațiile sale asupra admisibilității Guvernul a recunoscut că jurisprudența creată în urma cauzei *Brumărescu* citată anterior găsea aplicare în cazul în speță. În observațiile sale suplimentare supuse atenției în aprilie 2001, el a considerat că tribunalele interne hotărâseră asupra temeiniciei acțiunii în revendicare și că nu exista nicio atingere adusă drepturilor garantate de articolul 6 § 1 al Convenției.

17. Reclamantele consideră că au suferit o atingere adusă dreptului de acces la tribunal din cauza respingerii acțiunii lor în revendicare fără ca tribunalele să fi decis asupra temeiniciei.

18. Curtea amintește că în câteva cauze similare, ea a concluzionat că s-a încălcat articolul 6 § 1 al Convenției pe motiv că refuzul curților de apel de a recunoaște tribunalelor competența de a examina litigiile, privind, ca în prezenta cauză, o revendicare imobiliară, încălca articolul 6 § 1 al Convenției (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Chivorchian contra României*, 42513/98, §§ 40-44, 2 noiembrie 2004, *Buzatu contra României*, nr. 34642/97, §§ 46-47, 1 iunie 2004, și *Dickmann contra României*, nr. 6017/97, §§ 36-38, 22 iulie 2003).

19. Curtea nu vede niciun motiv să se îndepărteze de jurisprudența citată anterior și consideră că refuzul Curții de apel de a se pronunța asupra temeiniciei cererii reclamantelor este contrar dreptului la un tribunal și că în acest caz, din punctul de vedere al articolului 6 § 1 al Convenției, are aceleași consecințe juridice ca hotărârea Curții Supreme de Justiție în cauza *Brumărescu* citată anterior.

20. În aceste împrejurări, excluderea de către curtea de apel a acțiunii în revendicare formulată de reclamante este în sine contrară dreptului de acces la un tribunal, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției.

21. Prin urmare, s-a încălcat articolul 6 § 1.

II. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATĂ DE ARTICOLUL 1 AL PROTOCOLULUI NR.1

22. Reclamantele invocă faptul că au suferit o atingere adusă dreptului lor de a obține restituirea bunului lor, din cauza respingerii acțiunii lor în revendicare, pe 18 septembrie 1996, de către Curtea de apel București. Ele invocă în această privință articolul 1 al Protocolului nr. 1, care prevede astfel:

“Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât din cauza unei utilități publice și în condițiile prevăzute de lege și principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului pe care îl dețin statele de a pune în vigoare legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosirea bunurilor în conformitate cu interesul general sau pentru a asigura plata impozitelor sau altor contribuții sau amenzilor.”

23. Guvernul susține, în observațiile sale asupra admisibilității, că această plângere este incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile articolului 1 al Protocolului nr. 1. El se referă la jurisprudența conform căreia Convenția nu consacră dreptul la reparare în dreptul de proprietate, articolul 1 al Protocolului nr. 1 neprotejând decât respectarea bunurilor actuale, fără a garanta dreptul de a dobândi bunuri. El afirmă că faptul de a ști dacă naționalizarea imobilului era sau nu legală nu poate fi stabilit decât printr-o hotărâre judiciară definitivă. Ori, în hotărârea sa din 18 septembrie 1996 Curtea de apel București nu a soluționat această chestiune.

24. În opinia Guvernului reclamantele nu au nici “un bun” nicio “speranță legitimă”, în sensul jurisprudenței Curții, de a obține beneficierea de dreptul de proprietate asupra acestui imobil, din moment ce a ieșit în 1950 din patrimoniul autorului lor și, prin urmare, ele nu au obținut nicio hotărâre definitivă care să ordone restituirea sa. În observațiile sale suplimentare Guvernul afirmă că reclamantele încă mai puteau formula, în temeiul legii nr. 10/2001, o acțiune în anulare a contractelor de vânzare privind bunul în litigiu.

25. Reclamantele contestă afirmația Guvernului. În opinia lor, lipsa unei decizii definitive favorabilă nu le este atribuibilă deoarece tribunalele au respins competența de a cunoaște acțiunea în revendicare. În calitate de moștenitoare ale lui I.A. ele consideră că au o “speranță legitimă” de a li se restitui bunul. În privința celorlalte căi de atac invocate de Guvern, reclamantele consideră că legea nr. 10/2001 nu constituie o cale de atac eficientă.

26. Curtea amintește că reclamantele nu se pot plânde de o încălcare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 decât în măsura în care procedura pe care o incriminează s-ar raporta la “bunuri” al căror titulare ar fi, în sensul acestei dispoziții. Noțiunea de “bunuri” poate acoperi atât “bunurile actuale” cât și valorile patrimoniale, inclusiv creanțele, în virtutea cărora reclamantele pot pretinde să aibă cel puțin o “speranță legitimă” de a obține beneficierea de un drept de proprietate (*Kopecky contra Slovaciei* [GC], nr. 44912/98, § 35, 28 septembrie 2004).

27. Trebuie examinat dacă reclamantele puteau avea cel puțin o “speranță legitimă” de a li se recunoaște un drept de proprietate asupra acestui imobil.

28. Curtea amintește că o creanță nu poate fi considerată drept o “valoare patrimonială” decât atunci când are o bază suficientă în dreptul intern, de exemplu atunci când este confirmată de o jurisprudență bine stabilită a tribunalelor (*Kopecky*, citat anterior, § 52).

29. Ori, în cazul în speță, creanța de care reclamantele s-ar putea eventual prevala era din start o creanță condiționată, deoarece problema îndeplinirii condițiilor legale pentru a li se restitui imobilul trebuia să fie soluționată în cadrul procedurii judiciare pe care o demaraseră. Prin urmare, Curtea consideră că în momentul sesizării instanțelor

interne și autorităților administrative această creanță nu putea fi considerată suficient stabilită pentru a se considera o “valoare patrimonială” necesitând protecția articolului 1 al Protocolului nr. 1 (*Kopecky*, citat anterior, § 58).

30. În plus, Curtea constată că sentința din 17 mai 1995 a judecătoriei București și hotărârea din 12 februarie 1996 a tribunalului București care ordonau restituirea bunului reclamantelor nu au dobândit forță de lucru judecat deoarece au fost ulterior infirmate de hotărârea din 18 septembrie 1996 a curții de apel București.

31. În privința raționamentului curții de apel pentru a declara acțiunea în revendicare inadmisibilă, Curtea constată că la vremea faptelor tribunalele interne urmau o jurisprudență constantă în sensul respingerii acțiunilor în revendicare pe motiv că legea specială nr. 112/1995 era aplicabilă (a se vedea, asupra acestui punct, reglementarea pertinentă privind situația unor imobile naționalizate și jurisprudența în materie descrise în deciziile *Constantinescu contra României*, nr. 61767/00, 14 septembrie 2004, și *Iorgulescu contra României*, nr. 59654/00, 13 ianuarie 2005). În consecință, sentința judecătoriei și hotărârea tribunalului nu erau suficiente pentru a da naștere unui interes patrimonial considerat drept o “valoare patrimonială” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Caracas contra României*, nr. 78037/01, §§ 45-53, 29 iunie 2006, și *Kopecky*, citat anterior, § 59).

32. În orice caz, Curtea observă că prezenta cauză este similară, din acest punct de vedere, cu cauza *Caracas* citată anterior, cauză în care Curtea a concluzionat că un reclamant, într-o situație similară celei a reclamantelor, nu deținea un “bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1.

33. Reiese că această plângere este incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției în sensul articolului 35 § 3 și trebuie să fie respinsă cu aplicarea articolului 35 § 4.

III. ASUPRA APLICĂRII ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

34. În temeiul articolului 41 al Convenției,

“Dacă Curtea declară că s-au încălcat Convenția sau Protocoalele sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți contractante nu permite să se șteargă decât incomplet consecințele acestei încălcări, Curtea acordă părții vătămate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Dauna

35. Reclamantele cer 128.700 euro (EUR) reprezentând valoarea bunului (apartamentele nr. 4 și 5 situate la primul etaj), precum și 199.265 euro și 89.000 dolari americani (USD), adică 70.161 euro pentru nebeneficierea de bun.

36. În plus, ele cer 350.000 USD, adică 276.000 euro cu titlu de prejudiciu moral pe care l-ar fi suferit.

37. Guvernul consideră că suma cerută cu titlu de prejudiciu material nu reprezintă valoarea reală a imobilului. În privința nebeneficierii de bun, Guvernul subliniază că, conform jurisprudenței Curții în materie, nicio reparație nu trebuie să fie acordată reclamantelor cu acest titlu. În ceea ce privește paguba morală, Guvernul estimează că suma solicitată este excesivă și că nicio legătură de cauzalitate nu a fost stabilită între prejudiciul invocat și o eventuală încălcare a dreptului reclamantelor de acces la un tribunal. În opinia sa, o eventuală constatare a încălcării articolului 6 § 1 al Convenției ar constitui în sine o reparație echitabilă suficientă.

38. Curtea remarcă faptul că în cazul în speță, singura bază de reținut pentru acordarea unei reparații echitabile constă în faptul că reclamantele nu au beneficiat de un drept de acces la un tribunal pentru a revendica un bun imobiliar cu încălcarea articolului 6 § 1 al Convenției.

39. În privința prejudiciului moral, Curtea consideră că reclamantele au suferit în mod verosimil o frustrare din cauza respingerii acțiunii lor în revendicare. Hotărând echitabil, așa cum o cere articolul 41 al Convenției, Curtea le acordă împreună 10.000 euro cu acest titlu.

B. Cheltuieli și taxe

40. Reclamantele cer rambursarea sumei de 9.225.000 lei românești (ROL), adică 354 euro, cu titlu de cheltuieli și taxe plătite la instanțele interne și pentru prezentare cererii lor Curții. Ele au prezentat la dosar o copie a facturii referitoare la expertiza judiciară.

41. Guvernul nu se opune rambursării cheltuielilor, cu condiția să fie justificate, necesare și rezonabile.

42. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor și taxelor sale decât în măsura în care li se stabilește caracterul real, necesitatea și caracterul rezonabil al valorii lor. În cazul în speță și ținând cont de elementele aflate în posesia sa, Curtea consideră rezonabil să acorde împreună reclamantelor suma de 200 euro pentru toate cheltuielile la un loc.

C. Dobânzi moratorii

43. Curtea consideră adecvat să bazeze rata dobânzilor moratorii pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii centrale europene majorată cu un procent de trei puncte.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Declară cererea admisibilă în privința plângerii inspirată din articolul 6 § 1 al Convenției și inadmisibilă pentru restul;
2. Decide că s-a încălcat articolul 6 § 1 al Convenției;
3. Decide
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantelor împreună, în termen de trei luni începând din ziua în care hotărârea va deveni definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, sumele următoare de transformat în lei românești (RON) la cursul aplicabil în ziua plății:
 - i. 10.000 Euro (zece mii euro) pentru paguba morală;
 - ii. 200 Euro (două sute euro) pentru cheltuieli și taxe;
 - iii. orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;
 - b) că începând de la expirarea respectivului termen și până la plată, aceste sume se vor mări cu o dobândă simplă la o rată egală cu cea de împrumut marginal a Băncii centrale europene aplicabil în această perioadă, mărit cu un procent de trei puncte;
4. Respinge cererea de reparație echitabilă pentru restul.

Redactată în franceză, apoi comunicată în scris la data de 14 decembrie 2006 cu aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 al regulamentului.

Vincent Berger

Boštjan M. Zupancic

Grefier

Președinte

